

POSTANOWIENIE

21 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Łodko

na posiedzeniu niejawnym 21 listopada 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa M. S.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o ustalenie i zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 10 stycznia 2023 r., I ACa 152/22,

- 1. odrzuca skargę kasacyjną w części dotyczącej punktu I zaskarżonego wyroku;**
- 2. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w pozostałej części;**
- 3. zasądza od Banku spółki akcyjnej w W. na rzecz M. S. 5 400 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwany Bank spółka akcyjna w W. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 10 stycznia 2023 r. Wniosek o jej przejęcie do

rozpoznania uzasadnił wystąpieniem istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), tj. czy pełna świadomość konsumenta skutków unieważnienia umowy kredytu, a zatem tzw. trwała bezskuteczność (nieważność), a w konsekwencji moment, od którego roszczenie restytucyjne kredytobiorcy staje się wymagalne i rozpoczyna się bieg terminu jego przedawnienia i stan opóźnienia, może zostać przyjęta już od chwili wezwania przedsiębiorcy do zapłaty lub ewentualnie doręczenia pozwu (względnie pisma procesowego modyfikującego powództwo) zawierającego żądanie ustalenia nieistnienia stosunku prawnego w postaci umowy kredytu z uwagi na jej nieważność lub/oraz zapłatę, w sytuacji w której wystąpieniu przez konsumenta z żądaniem restytucyjnym, opartym na twierdzeniu o całkowitej i trwałej bezskuteczności (nieważności) umowy kredytu, nie towarzyszy wyraźne oświadczenie konsumenta, potwierdzające otrzymanie wyczerpującej informacji dotyczącej skutków ustalenia nieistnienia stosunku prawnego w postaci umowy kredytu z uwagi na wyeliminowanie z niej postanowień niedozwolonych?

Skarżący powołał się również na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), w celu wyjaśnienia przez Sąd Najwyższy, czy wystąpienie przez konsumenta z żądaniem restytucyjnym opartym na twierdzeniu o całkowitej i trwałej bezskuteczności (nieważności) umowy kredytu, któremu nie towarzyszy wyraźne oświadczenie konsumenta potwierdzające otrzymanie wyczerpującej informacji dotyczącej skutków ustalenia nieistnienia stosunku prawnego w postaci umowy kredytu z uwagi na jej nieważność, może wyznaczać moment, od którego roszczenie restytucyjne pozwanego banku staje się wymagalne i rozpoczyna bieg terminu jego przedawnienia, w sytuacji kiedy to sąd orzekający w danej sprawie dokonuje oceny, czy definitywna bezskuteczność (nieważność) całej umowy naraża konsumenta na szczególnie niekorzystne konsekwencje, a ocena taka znajduje wyraz dopiero w prawomocnym wyroku i do tej chwili konsument może zmienić decyzję odnośnie do objęcia go reżimem ochrony wynikającej z dyrektywy 93/13 i art. 385¹ k.c. i nast.?

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o odrzucenie skargi kasacyjnej w części dotyczącej punktu I zaskarżonego wyroku, o wydanie

postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w pozostałej części oraz o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się zgodnie, że przesłanką dopuszczalności środka zaskarżenia jest pokrzywdzenie orzeczeniem, chyba że interes publiczny wymaga jego merytorycznego rozpoznania (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014, nr 11, poz. 108). Takie pokrzywdzenie (*gravamen*) zachodzi wtedy, gdy zaskarżone orzeczenie jest w sensie prawnym obiektywnie niekorzystne dla skarżącego, gdyż z punktu widzenia skutków związanych z prawomocnością materialną, nie uzyskał takiej ochrony prawnej, którą zamierzał osiągnąć w postępowaniu poprzedzającym wydanie orzeczenia. Skarga kasacyjna pozwanego wniesiona od wyroku Sądu drugiej instancji, w zakresie uwzględniającym jego apelację od wyroku Sądu Okręgowego, w braku *gravamen*, podlega odrzuceniu jako niedopuszczalna (zob. postanowienia SN: z 23 listopada 2016 r., IV CSK 220/14, i z 15 stycznia 2015 r., IV CSK 137/14).

Zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. to zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa.

Zwrócić uwagę należy, że niedozwolone postanowienia umowne (art. 385¹ k.c.) to konstrukcja przeniesiona do polskiego systemu z dyrektywy 93/13. Uwzględniając kognicję TSUE ukierunkowaną na wykładnię przepisów prawa unijnego – dyrektywy 93/13 – a także zakres udzielonych przez Trybunał wskazówek, w szczególności w wyroku z 7 grudnia 2023 (C-140/22), nieaktualne są założenia interpretacyjne charakterystyki sankcji z art. 385¹ § 1 k.c. – bezskuteczności zawieszanej abuzywności – przyjętej w uchwale Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21 i przypisaniu oświadczeniu konsumenta skutku konstytutywnego. Zgodnie z wykładnią Trybunału art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13, sformalizowane i złożone przed sądem oświadczenie konsumenta nie może być odczytywane jako pozytywna przesłanka ochrony wynikającej z dyrektywy, gdyż wyrażona w niej sankcja bezskuteczności abuzywności powstaje z

mocy prawa i *ex tunc*. Bezwarunkowa i działająca *ex tunc* bezskuteczność abuzywna niedozwolonej klauzuli w rozumieniu art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 skutkuje tym, że ewentualne oświadczenie konsumenta może prowadzić jedynie do zrzeczenia się ochrony na jej podstawie (pkt 57). Należy też zwrócić uwagę, że stwierdzenie przez sąd *meriti* w umowie niedozwolonych postanowień, także z urzędu, nie ma charakteru rozstrzygnięcia konstytucyjnego, lecz deklaracyjny. Sąd stwierdza niedozwolony charakter ocenianego postanowienia ze skutkiem wynikającym z ustawy (zob. uchwałę siedmiu sędziów SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2 i uchwałę SN z 6 kwietnia 2018 r., III CZP 114/17). Niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. jest *ex lege* pozbawione mocy wiążącej od samego początku i każdy organ orzekający w sprawie dotyczącej roszczenia z umowy z udziałem konsumenta jest obowiązany uwzględnić ten stan z urzędu, chyba że konsument temu się sprzeciwi, wyrażając następnie świadomą, wyraźną i wolną zgodę na związanie tym postanowieniem. Prawo kredytobiorcy (konsumenta) do domagania się od banku odsetek za opóźnienie, następuje zatem od momentu upływu terminu wskazanego w skierowanym do banku wezwaniu do zapłaty (zob. wyrok SN z 14 czerwca 2024 r., II CSKP 2205/22).

Powołanie się na przyczynę kasacyjną z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, wykazania, że wątpliwości interpretacyjne mają poważny charakter i wymagają zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy, a jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (zob. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z 15 kwietnia 2021 r., IV CSK 617/20). Skarga kasacyjna powyższych kryteriów nie spełnia.

Przyczyna kasacyjna uzasadniona potrzebą wykładni przepisów prawa ma na celu analizę konkretnych przepisów i do tego się ogranicza. Skarżący natomiast nie powołał przepisu prawa, który ze względu na wątpliwości interpretacyjne,

wymagałby dokonania wykładni przez Sąd Najwyższy, lecz wskazał na potrzebę wyjaśnienia określonego zagadnienia prawnego. Sformułowana w taki sposób przyczyna kasacyjna, jest natomiast właściwa przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Także sposób uzasadnienia tej przyczyny kasacyjnej, w tym zwłaszcza łączne jej uzasadnienie z omówieniem powodów odwołania się do przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., nie pozwala na przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Ponadto rozstrzygnięcie wątpliwości objętych omawianą przyczyną kasacyjną jest bezprzedmiotowe dla wyniku niniejszej sprawy, bowiem skarżący dąży do wyjaśnienia wątpliwości dotyczących terminu wymagalności roszczenia restytucyjnego banku, w sytuacji, gdy przedmiotem postępowania kasacyjnego jest roszczenie restytucyjne kredytobiorcy.

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie znajdując również okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych

[wr]

[ał]